

FÖRVALTNINGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 14/2004 rd

Statsrådets skrivelse med anledning av ett initiativ till rådets direktiv (forskardirektivet)

Till stora utskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagens talman sände den 7 maj 2004 statsrådets skrivelse med anledning av ett initiativ till rådets direktiv (forskardirektivet) (U 28/2004 rd) till stora utskottet för behandling och bestämde samtidigt att förvaltningsutskottet ska lämna utlåtande till stora utskottet.

- överinspektör Amanita Marvin, inrikesministeriet
- konsultativ tjänsteman Mirja Arajärvi, undervisningsministeriet
- överinspektör Olli Sorainen, arbetsministeriet
- överinspektör Hanna Partanen, Utlänningsverket
- rektor Ilkka Niiniluoto, Helsingfors universitet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

SKRIVELSEN

Förslagets huvudsakliga innehåll

Skrivelsen gäller kommissionens initiativ av den 16 mars 2004 till rådets direktiv om förutsättningar för forskares inresa och vistelse samt till två rekommendationer.

Målet med direktivförslaget är att utveckla ett särskilt förfarande för forskares inresa och vistelse. Ett forskningsorgan, som kan vara ett universitet eller någon annan offentlig eller privat instans som bedriver forskning och som medlemsstaten på förhand godkänner, åtar sig att utreda att forskaren har tillräckliga ekonomiska förutsättningar för att vistas i landet och en sjukförsäkring och att personen är tillräckligt meriterad för att bedriva forskningsarbete. Forskningsorganet ingår ett mottagningsavtal med den inresande forskaren där forskningsorganet ansvarar

för att det är möjligt att bedriva forskningsarbete. Forskningsorganet tar också ekonomiskt ansvar för forskaren, som förbinder sig att bedriva det forskningsarbete som specificeras i mottagningsavtalet. Utifrån mottagningsavtalet beviljar invandrarmyndigheterna i medlemsstaten forskare uppehållstillstånd. Det ankommer på invandrarmyndigheten att utreda om forskningsorganet och forskaren har förbundit sig till mottagningsavtalet på tillbörligt sätt. Myndigheten ska också kontrollera utlänningens identitet och resehandlingar samt att det inte föreligger något hot mot allmän ordning och säkerhet eller folkhälsa och att inte heller forskningsprojektet utgör ett sådant hot. Ansökan om uppehållstillstånd ska behandlas inom 30 dagar från det att ansökan gjordes.

Forskaren kan under den tid uppehållstillståndet är i kraft bedriva sådan forskning i en annan medlemsstat som anknyter till projektet om han eller hon har en giltig resehandling och inte utgör ett hot mot den allmänna ordningen och säkerheten eller folkhälsan. Dessutom kan forskaren direkt söka till ett annat forskningsprojekt i samma medlemsstat eller i en annan medlemsstat utan att behöva ansöka om uppehållstillstånd via hemlandet. Forskarnas vistelse i landet underlättas också genom att de kan lämna in ansökan medan de vistas i landet eller efter att ha anlänt till landet t.ex. med visum.

Den första rekommendationen i kommissionens initiativ tar upp hur resan och vistelsen för forskare kan underlättas redan före godkännandet av direktivet och den andra rekommendationen handlar om de viseringsbestämmelser som gäller när en forskare kommer för att delta i ett möte som anknyter till hans eller hennes arbete.

Statsrådets ståndpunkt

Finland förhåller sig positivt till en tillnärmning av de bestämmelser och den praxis i fråga om inresa och vistelse som iakttas i Europeiska unionens medlemsstater. Finland understöder också att ställningen och rättigheterna för tredjelandsmedborgare som legitimt vistas på unionens territorium förbättras.

Finland förhåller sig mera reserverat till ansökningsförfarandet i förslaget, enligt vilket forskningsorganet ska ta ansvar för kontrollen av förutsättningarna för inresa och vistelse samt bära ekonomiskt ansvar för en tredjelandsmedborgare. I den fortsatta beredningen utreds eventuella problem i detta tillvägagångssätt samt undersöks hur praktiskt tillvägagångssättet är och vilka fördelar det har.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Bakom kommissionens initiativ ligger målet att göra Europeiska unionen till den mest konkurrenskraftiga och dynamiska kunskapsekonomin i världen. Till detta hänför sig det mål som fastställdes av Europeiska rådet i Barcelona, nämligen att lägga tre procent av medlemsstaternas bnp på forskning och teknisk utveckling före nästa decennieskifte. För att uppnå detta mål behöver Europeiska unionen enligt kommissionens bedömning ett betydande antal nya forskare också från tredjeländer.

Utskottet understöder insatserna för att främja det globala samarbetet inom forskning och vetenskap för att förstärka kunskapen och konkurrenskraften. Genom åtgärder för att förbättra rörligheten för forskare går det att bilda forskargrupper på hög nivå och underlätta för forskarna att delta i internationella forskningsprogram.

Utskottet anser att direktivförslaget i princip kan understödjas men förhåller sig dock delvis kritiskt till det föreslagna förfarandet i direktivet. Det ansvar och den roll som föreslås för

forskningsorganet i utredningen av vissa förutsättningar för inresa innebär en avvikelse från det gällande systemet i Finland där utredningen av förutsättningarna för inresa i sin helhet faller på myndigheterna.

Enligt förslaget är det ekonomiska ansvaret för forskarens vistelse- och hälsovårdskostnader och eventuella kostnader för återresa dessutom mycket omfattande och kan minska forskningsorganisationernas intresse för att bjuda in utländska forskare. Också giltighetstiden för det ekonomiska ansvaret — enligt huvudregeln ett år från den dag mottagningsavtalet upphör — har av de sakkunniga som hörts ansetts vara för lång.

I den fortsatta beredningen bör också myndigheternas roll behandlas bl.a. när det gäller vilken myndighet som godkänner forskningsorganen och hur forskningsorganets verksamhet följs upp. Utskottet fäster också avseende vid begreppet forskare. Enligt utredning till utskottet finns det anledning att i detta avseende ännu fästa uppmärksamhet vid beröringspunkterna mellan

forskardirektivet och direktivet om studerandes rörlighet.

En ny utlänningslag (301/2004) trädde i kraft i början av maj i Finland. Bestämmelserna om tredjelandsforskarens arbete har gjorts flexibla och kan enligt utskottets uppfattning i många avseenden anses vara fördelaktigare för den utländska forskaren och dennes arbetsgivare än systemet i direktivet. Enligt förslaget är direktivet till sin karaktär ett minimidirektiv, vilket innebär att medlemsstaterna kan införa eller behålla fördelaktigare bestämmelser i sin nationella lagstiftning om de uppfyller kraven i direktivet. På basis av utredningen i ärendet anser utskottet dock att det fortfarande finns anledning

att i den fortsatta beredningen försäkra sig om att förfarandena enligt förslaget till alla delar utgör en miniminivå som får vara nationellt högre.

Utöver fördelarna och problemen i det föreslagna förfarandet och den praktiska tillämpningen bör uppmärksamhet i den fortsatta beredningen fästas vid förslagets ekonomiska och övriga effekter.

Utlåtande

Förvaltningsutskottet anför

att utskottet omfattar statsrådets ståndpunkt med anmärkningarna ovan.

Helsingfors den 11 juni 2004

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Matti Väistö /cent
vordf. Veijo Puhjo /vänst
medl. Sirpa Asko-Seljavaara /saml
Nils-Anders Granvik /sv (delvis)
Lasse Hautala /cent
Rakel Hiltunen /sd
Esko Kurvinen /saml

Lauri Kähkönen /sd
Heli Paasio /sd
Juha Rehula /cent
Satu Taiveaho /sd
Tapani Tölli /cent
Ahti Vielma /saml
Tuula Väättäinen /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Minna-Liisa Rinne.